

Handläggare: Charlotte Skawonius
Telefon: 08 508 25 603

Till
Socialtjänstnämnden

Genomförande och utvärdering av Prevention i skolan (PS).

Preventionscentrum Stockholms genomförande av ett preventionsprogram för grundskolans år 4-9.

(2 bilagor)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden beslutar att ansöka om tre miljoner kronor, motsvarande personalkostnader hos Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa, UPP inom Socialstyrelsen för att genomföra Prevention i skolan, PS i samarbete med STAD inom Stockholms läns landsting, som utvärderar programmet.
2. Ärendet överlämnas till utbildningsnämnden för kännedom

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

Preventionscentrum Stockholm har tillsammans med STAD, Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem, inom Stockholms läns landsting, möjlighet att inleda ett samarbete kring genomförande och utvärdering av det forskningsbaserade primärpreventiva programmet PS, Prevention i skolan. Preventionscentrum Stockholm ska stå för genomförandet av programmet och STAD för utvärderingen. Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa, UPP inom Socialstyrelsen är angelägna om att studien genomförs och har för avsikt att finansiera både personalkostnaderna vid genomförandet av programmet på skolor samt hela studien. Övriga kostnader för genomförandet av programmet

ska staden stå för. Projektet har förankrats hos grundskolechefen inom Utbildningsförvaltningen.

Basen i PS syftar till förbättring av skolans värderingssystem, skol- och klassrumsklimat samt föräldrasamverkan. Programkomponenterna syftar till minskat skolk och mobbning, samt minskat användande av tobak, alkohol och narkotika hos elever i målgruppen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts vid socialtjänstförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor, Preventionscentrum Stockholm. Samråd har skett med Utbildningsförvaltningen

Bakgrund

Många skolor har svårigheter med dåligt skolklimat, mobbning och skolk¹. Grundskolan är en viktig och naturlig plats att intervensera om man vill påverka unga människors utveckling i positiv riktning, dock saknas vetenskaplig evidens för merparten av det förebyggande arbetet i svenska skolor.² Inom FoU-enheten i Stockholms Stad utvecklades därför under 2005-2007, PS - Prevention i Skolan - ett forskningsbaserat, primärpreventivt flerkomponentsprogram i samarbete med fyra grundskolor under ledning av docent Knut Sundell. Utvecklingsarbetet finansierades av Kompetensfonden i Stockholms Stad.

Programmet är grundat i teoretisk och empirisk kunskap om organisationers beredskap till förändring och implementering av nya metoder,³ om risk- och skyddsfaktorer för barns och ungdomars utvecklande av framtida problembeteenden,⁴ social kontrollteori⁵ och inlärningsteoretiska principer som positiv förstärkning – till exempel beröm och uppmuntran, samt utsläckning – det vill säga ignorering av icke-önskade beteenden – för att öka sannolikheten att önskade beteenden upprepas i framtiden.

Utvärderingar av liknande flerkomponentprogram har visat på goda effekter i USA och Norge. I en av de norska studierna såg man lovande effektstorlekar för problembeteenden i skolan, i klassrummet och för klassrumsklimat⁶.

---

¹ Karlberg & Sundell, 2004; Sundell, El-Khoury & Månsson, 2005; Collin, El-Khoury & Sundell, 2005

² Sundell & Forster, 2005

³ Rogers, 2003

⁴ Brounstein m fl, 2001

⁵ Loeber m fl, 1998

⁶ Sörlie och Ogden, 2007

Syfte och målgrupp

PS riktar sig till grundskolor år 4-9 och syftar i sitt basutförande till varaktig förbättring av skolans värderingssystem, skol- och klassrumsklimat och föräldrasamverkan. De tillämpade ”valbara” programkomponenterna syftar till minskat skolk och mobbning, samt minskat användande av tobak, alkohol och narkotika hos elever i målgruppen.

Programinnehåll

PS består av tre faser, där skolan arbetar under handledning av en extern PS-konsult. *Fas 1* innefattar inledande samtal och föreläsningar om PS-programmets vetenskapliga grund, en enkätundersökning till elever och personal som ligger till grund för utvärdering och återkoppling gällande skolans behov och motivation till förändring, samt förankring och skapandet av en styrgrupp på skolan, som fortsättningsvis äger och driver frågan i dialog med PS-konsulten. När *fas 2* inleds innebär det att skolan tagit beslutet att engagera sig i PS och därmed fortsätta med Basprogrammet, vilket innefattar framtagandet av gemensamma normer, en praktiskt orienterad utbildning i positivt ledarskap för skolans personal, samt start av ett Föräldraforum, som innebär föräldramöten för att involvera föräldrarna i arbetet med de framtagna normerna. *Fas 3* innebär att skolan arbetar vidare med de områden där man i den tidigare enkätundersökningen identifierade behov av insatser.

I PS finns moduler för tillämpning av basprogrammet inom områdena prosociala aktiviteter, mobbning, skolk samt tobak, alkohol och narkotika.

Genomförande av programmet och studien

Framgång och deltagande i skolan är viktiga skyddande och förebyggande faktorer för elever. PS är ett relativt heltäckande förebyggande program för skolan som skapar goda förutsättningar för elever att delta i skolan och få framgång i skolarbetet. Behovet att genomföra och utvärdera ett sådant program är stort. Nu ges ett tillfälle att i samarbete med STAD genomföra ett projekt där detta sker. Redan nu arbetar Sektionen för metodutveckling och implementering inom Preventioncentrum Stockholm med utveckling och genomförande av skolKomet, som utgör en del av PS. Sektionen kommer att stå för genomförandet av PS och STAD för utvärderingen.

Utvärderingens design kommer att styra genomförandet under projekt-tiden. Utvärderingen kommer att vara en kluster-randomiserad studie.

Troligast är att sammanlagt ungefär tjugo skolor med minst 150 elever per skola kommer att ingå i undersökningen, tio av dessa skolor kommer att slumpas för arbete med PS. Rekrytering av skolor till studien ska ske under hösten 2008. Genomförande av programmet påbörjas med enkäten i fem skolor i början av 2009. STAD administrerar och genomför enkäten. Under höstterminen 2009 påbörjas arbetet i ytterligare fem skolor. Programmet genomförs under ungefär ett år i varje skola.

En *projektledare* och en *konsult* kommer att anställas inom Preventionscentrum Stockholms sektion för metodutveckling och implementering.

Projektledaren kommer framförallt att:

- samordna genomförandet och forskningen det vill säga hålla i samarbete mellan Preventionscentrum och STAD
- vara en pådrivande kraft i implementerings- och forskningsprojektet
- bidra till värvning av skolor, ha kontakt med rektorer och personal
- genomföra utbildning och konsultationer på något mindre än hälften av skolorna
- hålla i hemsidan och administration samt rutiner, det är tänkt att en stor del av kommunikationen till och informationen med skolorna ska ske via hemsidan.

Konsulten kommer att arbeta med utbildning, konsultationer och genomförande av programmet i majoriteten av skolorna.

Genomförandet kommer att ske i samarbete med Utbildningsförvaltningen. Grundskolechefen kommer att kalla representanter för grundskolorna i Stockholm till ett möte för att få information om programmet och studien. De skolor som är intresserade får anmäla sig och föreslås betala en avgift för att genomföra programmet, enligt den policy som råder inom Utbildningsförvaltningen. Det är tänkt att avgifterna till stor del ska täcka de kostnader som inte täcks av bidraget från UPP. Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa, UPP har vid kontakter visat starkt intresse för att med bidrag finansiera både studien och en stor del av genomförandet, som är en förutsättning för studien.

Förvaltningens synpunkter

PS är ett förebyggande program riktat mot skolor, det inriktar sig på föräldrasamverkan och att förbättra skolklimatet samt att utifrån behov arbeta med prosociala aktiviteter, mobbning, skolk, tobak, alkohol och droger. PS är inte tidigare använt i svenska skolor, förutom under utvecklingskedet, och vi vet inte säkert hur det skulle tas emot av skolor. Även om komponenterna i PS är teoretiskt och empiriskt grundade

och även om Sörlies och Ogdens utvärdering 2007 av liknande program har visat på lovande resultat i Norge har effekterna av programmet i svenska skolor ännu inte studerats. Av resursmässiga och etiska skäl är det av stor vikt att de skolprogram som används och sprids i svenska skolor har en god forskningsgrund. Det är därför både angeläget och en möjlighet att nu få programmet prövat och utvärderat. Preventionscentrum Stockholm har den nödvändiga kompetensen för att genomföra PS, enheten utvecklar för närvarande föräldrastödsprogram och program för lärare med forskningsstöd samt arbetar med genomförande av dessa.

Bilagor

Projektbudget för genomförande
STADs Projektbeskrivning